

Paraules-butxaca:

XAVIER CLARAMUNT I DOMÈNECH (ARQUITECTE)

ANNA POU

D'un teló en fa una peça de joieria, d'un plec una casa, d'un contenidor una pica de bany, d'una percepció una ciutat. Xavier Claramunt (Igualada, 1965) es un arquitecte que sap afrontar el disseny a qualsevol escala. Tot es tracta de trobar un sistema: el seu instrument són les paraules-butxaca.

Quan penso en el seu treball, la primera cosa que em ve al cap és, A.D.P., el seu estudi de Barcelona que comparteix amb Manuel Bailo, David Sarri i Rosa Rull i un grapat de col·laboradors. Aquesta relació l'atribueixo a l'empremta que han anat dipositant en el meu record les successives visites que he realitzat a l'estudi durant els darrers anys. El progressiu coneixement de l'ambient de treball m'ha fet adonar que un estudi diu molt de la manera de fer de l'equip que hi treballa.

Recordo perfectament el dia en què el vaig conèixer al seu estudi. Només obrir la porta es respirava un clima de feina constant però ordenada. La gent es movia d'aquí a allà o treballava davant l'ordinador entre nombrosos objectes que es repartien per tota l'estança: maquetes sobre la taula, plaques de muntatges efímers recolzades a les parets, peces de joieria als prestatges, una *tombona* —llestada per ser presentada en algun concurs— en un racó, i tot això amb el soroll de fons dels plànols que no paraven de sortir del *plotter*.

Però de tots els objectes que hi ha a l'estudi els que sempre m'han cridat l'atenció de manera especial són aquells que precisament no constitueixen cap projecte, cap maqueta, ni tan sols cap esbós. Ben al contrari, ningú mai no els relacionaria amb un estudi. En recordo alguns: un cub de colors, una pilota transformable, unes andròmines de formes ben estranyes a primera vista, o trossos de materials tan diversos com malles, sedes, plàstics, bosses de gelatina... Des del primer moment, la meua curiositat em dirigia cap a aquestes peces per intentar esbrinar d'on podien provenir i quin possible ús podien tenir en un estudi de disseny. Al començament, les meves preguntes metrallaven en Xavier, que m'explicava —amb gran sorpresa per part meua— totes les idees que podien sorgir de tals artefactes, que no eren poques. Amb el temps, tanmateix, he anat entenent i apreciand aquestes idees que constitueixen un mètode constructiu molt característic del grup en què treballa, i que generen a la vegada uns dissenys totalment innovadors.

En efecte, pot semblar un art de màgia el fet que, de les qualitats d'una tela, de la modulació d'un cub o de l'estudi d'un plec, en faci sorgir una "Peça-Teló", uns "Habitatges Sense-lloc" o una "Casa-Plec". I encara s'aguditzava més el joc de mans si tenim en compte que la forma resultant de tals transformacions o traspassos de qualitats respon a un criteri que se cenyeix estrictament a l'ús derivat de l'objecte, allunyant-se sempre de la noció de la forma per la forma. En aquest sentit, les produccions de l'equip s'inscriuen perfectament dins les tendències contemporànies.

Els punts de partida dels projectes no són, doncs, esquemes previs que determinen la forma final, sinó que constitueixen idees, conceptes, els quals generen un sistema constructiu que es va resolent per si mateix a mesura que es van cobrint les necessitats. Així entenem com un tub, una pinça, una qualitat tàctil, un espai buit, un *vis-à-vis*, un moment, o una punta de coixí puguin generar tot tipus d'objectes. Només cal revisar què significa l'objecte com a tal, les seves qualitats, i redefinir-lo. D'aquesta relectura en sorgeix una nova concepció de l'objecte i se'n deriva una nova forma.

El sistema radica en una revisió constant de la manera d'entendre les coses, reinterpretant-ne les qualitats. El més important és que això significa un instrument de treball que permet afrontar el disseny a qualsevol escala, des d'una peça de joieria a un projecte urbanístic. Es comprèn així que propostes aparentment tan diverses es resolguin amb un mateix sistema: de les qualitats

d'un teló i la seva arruga se'n deriva la "Peça-Teló"; el "Termo-Pack" proposa la possibilitat d'entregar un regal fred o calent; la "Pica-Container" reflecteix la idea que aquesta pot contenir els objectes d'higiene sense que esquitxem i embrutem; l'"Arxiu-Mirador" de Vilafranca és el resultat de la revisió del concepte d'arxiu, allunyant-se de la idea de contenidor horitzontal per transformar-lo en un dipòsit-vertical-mirador; les "Cases-Mur" i "Espiral" responen als condicionants topogràfics a través de la seva forma, mentre que la "Casa-Tub" respon a la seva orientació.

Les produccions de Xavier Claramunt poden explicar-se a través de les *paraules-butxaca*, aquestes idees que revisen i reentenen les qualitats per traspassar-les als projectes. En efecte, bé podem parlar d'una butxaca, en què la mà busca, troba, se sorprèn i descobreix. D'una simple idea, producte de l'estudi seriós de les condicions, sorgeix de manera natural la totalitat del producte, fins als detalls més ínfims.

Particularment, el que més m'interessa de les seves propostes és l'especial atenció que l'equip diposita en l'usuari. Aquesta cura és fonamental en el procés de construcció formal i constitueix una línia innovadora en l'àmbit dels projectes, tan avesat al formalisme durant aquest segle. Aquesta intenció dóna com a resultat uns objectes que són en certa manera "ambigus" o "incomplets", ja que sempre es pretén que l'usuari els adapti a les seves condicions particulars. En el cas de la joieria és on es veu amb més claredat aquesta voluntat. Les peces

poden ser transformades en múltiples formes mitjançant el joc de l'usuari amb les seves parts.

El concepte de canvi i d'adaptació és bàsic en totes les produccions, les quals posen especial cura que l'usuari hi participi i, tot transformant-les, se les faci seves. Així és com la forma dels dissenys mai no ens arriba determinada, sinó més aviat suggerida.

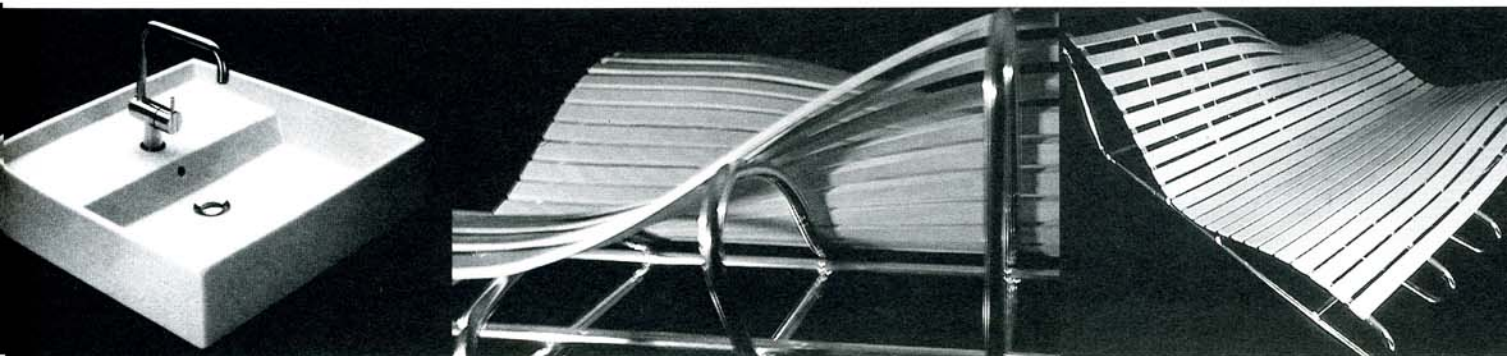
Qualsevol realització és capaç d'adaptar-se a les necessitats particulars: el "*Paviment-Tombona*" és un moble que revisa la manera d'ajoure's incorporant les qualitats del *vis-à-vis*, però que pot ser emprat, segons el moment, per una o dues persones; la Galeria del Passatge, una "*Galeria-Aparador*", mostra les seves obres sense necessitat d'entrar a la sala, i pot ampliar o reduir les seves dimensions depenent del que convingui; el "*Bany-Modori*" presenta un marbre que canvia de color d'acord amb la humitat de la cambra; les peces de joieria "*Tub 21*" estan constituïdes per 21 tubs iguals que es transformen segons l'estat d'ànim de qui se les posi...

En els muntatges efímers és on es veu més clarament la participació de l'usuari. És el cas, per exemple, de l'"*Estand-Forats*" per a la 9ª Fira Industrial i Comercial d'Esplugues de Llobregat, el qual convidava l'espectador a entrar dins un àmbit circular aïllant-se del brogit de la Fira. El mateix succeeix amb l'"*Estand-Bloc*" del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya que, a causa de la seva disposició, aconseguia atreure el visitant i conduir-lo vers un ambient compacte i reconcentrador.

Xavier Claramunt és, abans que tot, arqui-

tecte, i de fet la seva mentalitat globalitzadora respon a un sistema derivat pròpiament de l'arquitectura. En el projecte "7 Propostes per a una ciutat" és on aplica el sistema en l'urbanística. El punt de partida és la relectura del que entenem per record d'una ciutat. És en aquest moment quan hom s'adona que, més que imatges, els nostres records són percepcions. D'aquesta relectura en sorgeixen diversos projectes: "*Propi del lloc intermedi*" busca un territori des d'on es pugui accedir directament a l'interior de la ciutat evitant la perifèria i els entorns d'aproximació. "*Propi dels altres sentits*" revisa les percepcions que proporciona Igualada, i proposa la disposició d'una vegetació de tal manera que, ajudada pels vents dominants, faci córrer per la ciutat una olor característica. "*Propi de la gent*" redefineix una característica de les viles: mirar i no ser mirat. El projecte estableix la mateixa relació entre la ciutat i el territori. Dos turons situats als extrems oposats ens permeten el joc. A la vegada que ells dos s'observen, ens ofereixen una nova perspectiva de la ciutat.

La capacitat de reentendre les coses és, doncs, allò que defineix amb més claredat el treball del grup en el qual treballa. Aquest sistema reflecteix al meu parer una gran honestat i una cura encara major envers l'objecte i el seu usuari. Deixant absolutament de banda qualsevol projecció individual sobre el disseny, aquest últim és producte, abans que tot, d'una extremada atenció en les necessitats que ell mateix demana, necessitats que es resolen en les *paraules-butxaca*.

Xavier Claramunt i Domènech, arquitecte per l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (1993).

Membre fundador d'ADP Arquitectes i Associats (1990) juntament amb Manuel Bailo, Albert Sivit, David Sarvi i Rora Rull, de Duch Claramunt Joiers (1995) i Claramunt arquitectes associats (1998) juntament amb Francesc Claramunt i Ester Claramunt.

Vocal de la junta de Govern del COAC (Col·legi d'Arquitectes de Catalunya) (1998).

Professor de Mobiliari Urbà i Projecte Efímer en el *Máster Universitario De Diseño de Interiores* de Salamanca, d'Introducció a la arquitectura a la Universitat Internacional de Catalunya, d'Interiorisme 4t i 5ª curs en l'Escola d'Art i Disseny de Rubí i responsable dels cursos de joieria a l'Escola de la Federació de joiers i orfebres de Catalunya.

Primer Premi "III i IV Concurs Nacional de la Joieria Bagués". Redundant (1989), Teló (1992), "General Electric". Rajola Net (1990), "Rubió i Tudori" d'Arquitectura i Paisatgisme. Con del Paradis (1992). Trofeu LAUS. Pack CHCL Duch Claramunt (1997). Finalista Premis FAD amb la Galeria del Passatge (1990). Bany Modori (1995), Stand COAC. Construmat (1997) i Premis AJAC per a joves arquitectes.

Escoles unitàries al Pla de Sant Tirs i Arfa (1995). Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca del Penedès (1997)

ANNA POU VAN DEN BOSSCHE (Barcelona 1972) Llicenciada en Història de l'Art. És autora de *Patrimoni arquitectònic de la Universitat de Barcelona* (1994) i *El arte griego* (1999). Ha col·laborat en la *Historia Universal de la pintura* (1999) de l'editorial Planeta i en la *Histoire de l'Égypte ancien* (1997) Folio. Actualment és professora d'Història de les Idees Estètiques a la Universitat de Barcelona.

